

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

69	ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣτΠ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
72	ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ
72	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
75	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΑΣΩΝ
77	ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ
79	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ: ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΑΙΓΙΑΛΟΥ-ΠΑΡΑΛΙΑΣ
81	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
83	ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ
84	ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ποιότητα ζωής

ΧΡΥΣΑ ΧΑΤΖΗ*
Βοηθός Συνήγορος

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣτΠ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Κατά το 2009 ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣτΠ) δέχθηκε αυξημένο, κατά 10% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αριθμό αναφορών από πολίτες, για τη διερεύνηση πράξεων ή παραλείψεων της διοίκησης στον τομέα του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Αξιοσημείωτη είναι η διαπίστωση ότι τα θέματα δόμησης, τα οποία αποτελούσαν σταθερά το μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών κάθε χρόνο, το 2009 υπολείπονται σε αριθμό των υποθέσεων που εντάσσονται στην κατηγορία του φυσικού περιβάλλοντος. Οι διαπιστώσεις αυτές υποδηλώνουν την κρισιμότητα των ζητημάτων του περιβάλλοντος και την άρρηκτη σύνδεσή τους με την ποιότητα ζωής των πολιτών και δευτερευόντως την ολοένα αυξανόμενη περιβαλλοντική ευαισθησία και ανησυχία της ελληνικής κοινωνίας ως επακόλουθο της διαρκούς συστημικής περιβαλλοντικής κρίσης των τελευταίων ετών στη χώρα μας, με την επανάληψη μεγάλων φυσικών καταστροφών (καταστροφικές πυρκαγιές σε Εύβοια, Ηλεία, Βορειοανατολική Αττική, πλημμύρες κ.ά.) να αποτελεί χαρακτηριστική έκφανση της κρίσης αυτής.

* Την κυρία Χρυσή Χατζή διαδέχθηκε στις 8.12.2009 η κυρία Ευαγγελία Μπαλλιά.

☞ *Ός προς το φυσικό περιβάλλον*, ο διαμεσολαβητικός ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη ενεργοποιήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις και κυρίως εκεί όπου διαπιστώνεται περιβαλλοντική υποβάθμιση και επιδείνωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και της δημόσιας υγείας από τη λειτουργία παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Χαρακτηριστικές είναι οι υποθέσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τη λειτουργία των ατμοηλεκτρικών σταθμών (ΑΗΣ) και ορυχείων της ΔΕΗ στους νομούς Κοζάνης και Φλώρινας, που απασχόλησαν τον ΣτΠ και τη φετινή χρονιά. Κατά τη διερεύνηση των υποθέσεων οργανώθηκαν αυτοψίες στους προαναφερθέντες νομούς και ο ΣτΠ συγκάλυψε συσκέψεις με τη συμμετοχή φορέων και μεμονωμένων πολιτών και οργάνωσε ανοιχτές συζητήσεις ενημέρωσης σε τέσσερις οικισμούς.

Η στρατηγική διαμεσολάβησης της Αρχής στις υποθέσεις αυτές αρθρώθηκε γύρω από τέσσερα βασικά σημεία:

- την ενίσχυση της πρόσβασης των πολιτών στην περιβαλλοντική πληροφορία,
- την εδραίωση κλίματος συνεργασίας με τη ΔΕΗ για την αποδοχή των προτάσεων της Αρχής περί ολοκληρωμένης εφαρμογής των περιβαλλοντικών όρων των εγκαταστάσεών της,
- τη διαμεσολάβηση προς τη διοίκηση για τη μετε-

γκατάσταση των οικισμών που υφίστανται περιβαλλοντική υποβάθμιση,

- την ενίσχυση της παρουσίας και της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών μηχανισμών της διοίκησης εκεί όπου εμφανίζονται προβλήματα περιβαλλοντικής δράσης.

Η διαμεσολάβση και οι παρεμβάσεις του Συνηγού του Πολίτη στο πεδίο της προστασίας του δασικού περιβάλλοντος ασκήθηκε σε ζητήματα που αφορούν επεμβάσεις και έργα που εκτελούνται σε δασικές περιοχές, καθώς και ζητήματα αναδάσωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επέμβασης σε δάσος για την άσκηση παραγωγικών δραστηριοτήτων αποτελεί η υπόθεση του δάσους Μαυροπηγής στον νομό Κοζάνης που αναλύεται διεξοδικά στη σχετική ενότητα.

Προβληματικός εξακολουθεί να παραμένει στη χώρα μας ο τομέας της διάθεσης και της διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων καθώς, παρά τη σχετική δέσμευση της Ελλάδας για την κατάργηση όλων των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων, έως το 2008, εξακολουθούν να παραμένουν σε λειτουργία αρκετοί από αυτούς, γεγονός που εκτιμάται ότι θα οδηγήσει στην επιβολή υψηλών προστίμων από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο άμεσο μέλλον. Η ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών ή υγρών αποβλήτων δεν υποκρύπτει κινδύνους μόνο για τη δημόσια υγεία, αλλά υποβαθμίζει συστηματικά και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Ως εκ τούτου αποτελεί προνομιακό πεδίο παρέμβασης του Συνηγού του Πολίτη, όπως αναδεικνύεται από τη διερεύνηση σχετικών υποθέσεων (περίπτωση Αγίου Κωνσταντίνου Φθιώτιδας, περιοχή Αγγινάρας Δήμου Αιτωλικού νομού Αιτωλοακαρνανίας), αλλά και από τη διαμεσολάβση του με τη διοργάνωση επισκέψεων και αυτοψιών (περιοχή πρώην αμερικάνικης βάσης Νέας Μάκρης, Μάιος 2009).

Ο Κύκλος Ποιότητας ζωής έχει κληθεί πολλές φορές, κατά την ενδεκαετή λειτουργία της Αρχής, να παρέμβει για τον εντοπισμό πράξεων ή παραλείψεων της διοίκησης σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές, όπως είναι οι υγροβιότοποι και η παράκτια ζώνη.

Σύγκρουση και ανταγωνισμός χρήσεων γης, όπου γεωργικές δραστηριότητες και οικιστική ανάπτυξη απειλούν ευαίσθητα οικοσυστήματα, αποτελούν δύο από τις υποθέσεις στις οποίες η Αρχή συνέχισε τη διαμεσολάβση της κατά το 2009 (λίμνη Χειμαδίτιδας Φλώρινας, υγροβιότοπος στο Πόρτο Τήνου).

Η παράκτια προστατευόμενη ζώνη αιγιαλού και παραλίας αποτελεί ένα φυσικό αγαθό που διαθέτει σε αφθονία η χώρα μας, πολλαπλώς ωστόσο απειλούμενο από τις ποικίλες ανθρωπογενείς παρεμβάσεις (οικιστική ανάπτυξη, τουριστικές και άλλες οικονομικές δραστηριότητες). Η έλλειψη σχετικών κονδυλίων για την κατεδάφιση αυθαιρέτων ή οι τεχνικές δυσκολίες στη διαδικασία καθορισμού αιγιαλού και παραλίας έχουν αποτελέσει σε αρκετές περιπτώσεις πρόσχημα στην ολιγωρία της διοίκησης για την προστασία των περιοχών αυτών. Χαρακτηριστική είναι η διαμεσολάβση του ΣτΠ προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (σήμερα, Υπουργείο Οικονομικών), με σκοπό την εγγραφή σχετικών πι-

στώσεων στον προϋπολογισμό του 2009 για την κατεδάφιση αυθαιρέτων, όσο και η συμβολή του, κατά τη διάρκεια διερεύνησης σχετικής υπόθεσης, στην ενεργοποίηση των αρμόδιων υπηρεσιών για την επιβολή προστίμων και την έκδοση πρωτοκόλλων διοικητικής αποβολής και κατεδάφισης αυθαιρέτων στην περιοχή Σκορπονέρι του Δήμου Ανθηδώνος.

☛ Στο οικιστικό περιβάλλον το συντριπτικό ποσοστό των προβλημάτων διοικητικής δράσης σχετίζεται με τις οικοδομικές άδειες και τα αυθαίρετα. Εκεί εκδηλώνονται βασικές δομικές αδυναμίες των αρμόδιων πολεοδομικών υπηρεσιών των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και ελλιπής τήρηση στοιχειωδών κανόνων νομιμότητας και άσκησης χρηστής διοίκησης, όπως η υποχρέωση απάντησης ή προσήκουσας αιτιολόγησης στις αιτήσεις των πολιτών.

Τα αίτια της ανοχής που συστηματικά διαπιστώνεται από τον ΣτΠ στον περιορισμό και τον έλεγχο της αυθαίρετης δόμησης δεν θα πρέπει ωστόσο να αναζητηθούν μόνο στην αποσπασματική και συχνά αντιφατική πολεοδομική νομοθεσία, στις διοικητικές δυσλειτουργίες των υπηρεσιών, στην έλλειψη πιστώσεων για την κατεδάφιση αυθαιρέτων κατασκευών ή στην απροθυμία της διοίκησης για άσκηση κυρωτικών ελέγχων. Τα αίτια είναι κατ' ουσίαν πολιτικά και κοινωνικά και σχετίζονται με το κυρίαρχο μοντέλο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, μεταπολεμικά, το οποίο βασίστηκε σχεδόν αποκλειστικά στο σύστημα γης και οικοδομής. Το μοντέλο αυτό για πρώτη φορά αμφισβητείται με πολιτικούς όρους, δίνοντας προτεραιότητα σε ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο οικονομικής μεγέθυνσης με επίκεντρο τη βιώσιμη ανάπτυξη και το περιβάλλον. Μπροστά στο νέο αυτό πολιτικό πρόταγμα της «πράσινης ανάπτυξης», η Αρχή θα παρακολουθήσει με ενδιαφέρον τα αντανακλαστικά και την ανταπόκριση της περιβαλλοντικής διοίκησης σε όλα της τα επίπεδα, κεντρική ή αποκεντρωμένη, αλλά και τη συμπίεση και τη συναίνεση των πολιτών εκεί όπου πιθανόν θα θιγούν ιδιοκτησιακά δικαιώματα.

Το καθεστώς λειτουργίας και αδειοδότησης *καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος* είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει πολλές φορές στο παρελθόν τον Συνήγορο του Πολίτη (ετήσιες εκθέσεις 2005, 2007). Η μεγάλη αύξηση του ποσοστού των αναφο-

ρών που διερεύνει η Αρχή το 2009 (αύξηση κατά 32% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του 2008) αναδεικνύει τα μείζονα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες από τη λειτουργία τους (παρεμπόδιση κυκλοφορίας από την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων σε κοινόχρηστους χώρους, νυχούπανση, θέματα υγιεινής και ασφάλειας κ.ά.), γεγονός που επιτείνει την αναγκαιότητα για την ολοκληρωμένη επαναξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την αδειοδότηση και τη λειτουργία τους. Παράλληλα, με αφορμή τη διερεύνηση ορισμένων υποθέσεων που αφορούν τη λειτουργία υπαίθριων χώρων φιλοξενίας πολιτιστικών εκδηλώσεων (υπαίθριοι συναυλιακοί χώροι και «κτήματα»), ο ΣτΠ εντόπισε νομοθετικό κενό στη διαδικασία χορήγησης αδειών λειτουργίας και παρένβη αποτελεσματικά προς τις αρμόδιες υπηρεσίες (υποθέσεις 14176/2007 και 10055/2008).

Ο σταθερός αριθμός των αναφορών που λαμβάνει ο Συνήγορος του Πολίτη τα τελευταία χρόνια, οι οποίες εντάσσονται στη θεματική ενότητα του *κτηματολογίου*, υποδηλώνει ότι δεν πρόκειται για ένα συγκυριακό φαινόμενο το οποίο συνδεόταν αποκλειστικά με το τέλος κτηματογράφησης στο πλαίσιο συλλογής δηλώσεων ιδιοκτησίας για την κτηματογράφηση των μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας (*Ετήσια έκθεση 2008*, σ. 72). Αντίθετα, αποκαλύπτει με τον πλέον εύληπτο τρόπο την προβληματική λειτουργία των μεταβατικών κτηματολογικών γραφείων, γεγονός που ενισχύει την αναγκαιότητα προετοιμασίας και οργάνωσης των οριστικών κτηματολογικών γραφείων. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣτΠ θα συνεχίσει τη συνεργασία του με την Κτηματολόγιο ΑΕ για την αντιμετώπιση των διαδικαστικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες σχετικά με τη διόρθωση σφαλμάτων στις αρχικές εγγραφές.

☛ *Ως προς το πολιτιστικό περιβάλλον*, ο ΣτΠ και κατά το 2009 συνέχισε τη γόνιμη συνεργασία του με το Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠΠΟ – σήμερα Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού), ιδίως σε θέματα που αφορούν μακρόχρονες δεσμεύσεις ιδιοκτησίας για αρχαιολογικούς σκοπούς (*Ετήσια έκθεση 2008*, σ. 84–85). Η σύνοψη της σχετικής παρέμβασής του έχει δημοσιοποιηθεί* και περιλαμβάνει την ανταπόκριση του ΥΠΠΟ στις προτάσεις του. Συγκεκριμένα, το υπουργείο έθεσε κριτήρια για τη διευθέτηση των εκκρεμοτήτων, όπως τη σπουδαιότητα των ευρη-

μάτων, τη δυνατότητα διατήρησης και ανάδειξής τους και τον χρόνο της δέσμευσης. Το ΥΠΠΟ δεσμευτήκε επίσης να διευκολύνει τη δυνατότητα πρόσβασης των ενδιαφερομένων στους φακέλους που αφορούν δεσμευμένες ιδιοκτησίες και ότι θα αιτιολογούνται πλήρως οι αποφάσεις των συλλογικών του οργάνων.

Ο ΣτΠ εμμένει στη θέση του για την παροχή περισσότερων πιστώσεων και τη στελέχωση των υπηρεσιών του ΥΠΠΟ με μόνιμο ειδικευμένο προσωπικό, ώστε να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά το διττό πρόβλημα της πολυετούς δέσμευσης της ατομικής ιδιοκτησίας και της αποτελεσματικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη για την προστασία των πολιτών στον τομέα του περιβάλλοντος επηρεάζεται άμεσα από το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο καλείται να αναπτύξει τη δράση του

και τον διαμεσολαβητικό του ρόλο. Ως εκ τούτου, η απάντηση στην οικονομική και περιβαλλοντική κρίση που διάγει η χώρα με θεσμικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θέτουν σε προτεραιότητα την ανάπτυξη με επίκεντρο το περιβάλλον και την προστασία του, και βασικές συνιστώσες την ανασυγκρότηση της κεντρικής διοίκησης (δημιουργία αυτοτελούς υπουργείου περιβάλλοντος, συγκέντρωση αρμοδιοτήτων των μεταφορών και των έργων υποδομής σε ένα υπουργείο, σχεδιαζόμενη διοικητική μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης) συνιστούν θετικές εξελίξεις, την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα των οποίων ο ΣτΠ θα παρακολουθεί συστηματικά, με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών από φαινόμενα διοικητικής παθογένειας στον τομέα του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Ατμοσφαιρική ρύπανση

Το θέμα της μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης υπήρξε και πάλι ένα από τα ζητήματα που απασχόλησαν τον ΣτΠ. Στο πλαίσιο διερεύνησης σημαντικών υποθέσεων (υποθέσεις 4032/2008, 14317/2008) για την ατμοσφαιρική ρύπανση στους νομούς Κοζάνης και Φλώρινας, λόγω της λειτουργίας των ΑΗΣ και ορυχείων της ΔΕΗ, κλιμάκιο του ΣτΠ επισκέφθηκε τους νομούς (16–18.2.2009 και 2.7.2009 αντίστοιχα), όπου συμμετείχε σε συσκέψεις και ανοιχτές συζητήσεις με εμπλεκόμενους φορείς και πολίτες. Ύστερα από αυτά, εισηγήθηκε τη δημιουργία οργανωτικών δομών και εργαλείων συστηματικού κρατικού ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της τήρησης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, καθώς οι υπάρχοντες σταθμοί μέτρησης υπολειτουργούν και πάντως δεν εντάσσονται σε ενιαίο σύστημα παρακολούθησης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε:

- Την εγκατάσταση σταθμών μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από την Περιφέρεια που έχει τη σχετική αρμοδιότητα και όχι μόνον από τη ΔΕΗ, με ορθολογική χωροθέτησή τους σε επίπεδο

νομού, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Ν. 2647/1998 (άρθρο 1).

- Την ενίσχυση με προσωπικό των υπηρεσιών περιβάλλοντος της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης (ΝΑ Κοζάνης, της Περιφέρειας και της Επιθεώρησης Μεταλλείων Βόρειας Ελλάδας, προκειμένου να επιτελέσουν με αποτελεσματικότητα το ελεγκτικό τους έργο στην περιοχή.

Η ΔΕΗ διευκρίνισε ότι έχει προγραμματίσει την αναβάθμιση του δικτύου της για τη μέτρηση της ποιότητας της ατμόσφαιρας. Παράλληλα, το ΥΠΕΧΩΔΕ (σήμερα Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) εκδήλωσε την πρόθεσή του για ένταξη του εθνικού δικτύου παρακολούθησης αέριας ρύπανσης στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς. Τέλος, η ΝΑ Κοζάνης επισήμανε ότι ήδη λειτουργεί κέντρο πληροφόρησης με τα υπάρχοντα στοιχεία μετρήσεων στους δύο νομούς. Όσον αφορά τη στελέχωση των μονάδων, το Υπουργείο Ανάπτυξης (σήμερα Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) ενημέρωσε ότι προγραμματίζει την ενίσχυση του προσωπικού της Επιθεώρησης Μεταλλείων Βορείου Ελλάδος και η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας την ενίσχυση της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωροταξίας. Αναμένεται η υλοποίηση των παραπάνω προγραμματιζόμενων ενεργειών, των οποίων την εφαρμογή ο ΣτΠ θα παρακολουθήσει.

Βασική θέση, ωστόσο, του Συνηγόρου του Πολίτη παραμένει ότι ο περιορισμός ή και η αποτροπή της ατμοσφαιρικής ρύπανσης δεν επιτυγχάνεται τόσο μέσω της συστηματικής παρακολούθησης των εκπομπών ρύπων και γενικότερα της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων όσο με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων πρόληψης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η πρόληψη συνδέεται με την έγκαιρη έγκριση νέων περιβαλλοντικών όρων και ορίων εκπομπής, αλλά και με την εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών.

Όσον αφορά τη μη έγκαιρη έγκριση των περιβαλλοντικών όρων των ΑΗΣ της ΔΕΗ, διαπιστώθηκε εκ νέου ότι δυστυχώς επαναλαμβάνονται οι πρακτικές του παρελθόντος, καθώς παραμένει εκκρεμής η έγκριση των νέων περιβαλλοντικών όρων για τους ΑΗΣ Μελίτης, Αμυνταίου–Φιλιώτα, Πτολεμαΐδας και Καρδιάς. Επιπλέον, ο ΣτΠ ενημερώθηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης ότι με το άρθρο 33 του Ν. 3734/2009 παρατάθηκε εκ νέου η ισχύς της προσωρινής ενιαίας άδειας λειτουργίας των ΑΗΣ της ΔΕΗ έως τις 31.12.2013. Ο ΣτΠ έχει επισημάνει ήδη από το 2005 ότι η πρακτική της διά νόμου χορήγησης ενιαίας άδειας λειτουργίας, δίχως να έχει προηγηθεί η περιβαλλοντική αδειοδότηση όλων των ΑΗΣ, αποτελεί παραβίαση του Συντάγματος (άρθρο 24). Επίσης, ως προς την πρόληψη της ρύπανσης που προκαλούν τα ορυχεία, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει τονίσει ότι είναι αναγκαίο να προωθηθεί η χρήση κλειστού τύπου ταινιοδρόμων. Η ΔΕΗ οφείλει να τους κατασκευάσει στις εγκαταστάσεις της τόσο μέσα στα όρια των των εκτάσεων των ΑΗΣ όσο και μέσα στα όρια των εκτάσεων εκμετάλλευσης των λιγνιτωρυχείων. Το μέτρο αναμένεται να συνδράμει στη μείωση των διαρροών τέφρας, η οποία προκαλεί περιστατικά υπέρβασης αέριων ρύπων, ζήτημα για το οποίο ο ΣτΠ λαμβάνει πλήθος αναφορών [υποθέσεις 2865/2009, 11453/2009, 4382/2009, 17626/2009].

Το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην πόλη του Βόλου είχε απασχολήσει τον ΣτΠ σε σχετική υπόθεση. Η Αρχή ενημερώθηκε από τη ΝΑ Μαγνησίας ότι ολοκληρώθηκε η εκπόνηση του ερευνητικού έργου που είχε η ίδια αναθέσει με θέμα: «Προσδιορισμός της συμβολής πηγών στην ατμοσφαιρική ρύπανση του Βόλου και σχεδιασμός ιεραρχημένης περιβαλλοντικής πολιτικής για την αναβάθμιση της

ποιότητας της ατμόσφαιρας». Ωστόσο, ο ΣτΠ προτίθεται να παρακολουθήσει την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων (υπόθεση 9528/2007).

Ως προς τα γενικότερα ζητήματα του καθορισμού ζωνών (οριοθετημένων δηλαδή τμημάτων εδάφους όπου σημειώνονται υπερβάσεις σε συγκεντρώσεις ρύπων) και της ορθότητας των στοιχείων που αποστέλλει η χώρα μας στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο ΣτΠ εμμένει στις απόψεις που έχει επανειλημμένα διατυπώσει και προς το ΥΠΕΧΩΔΕ. Συγκεκριμένα, έχει επισημάνει ότι η απάντηση που έλαβε από το υπουργείο περί χωρισμού της χώρας σε δύο ζώνες και δύο τύπων οικισμούς δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που καθορίζονται στο άρθρο 7 της 34/2002 Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου, σύμφωνα με τις οποίες ο καθορισμός ζωνών και οικισμών σχετίζεται άμεσα με τη δυνατότητα εφαρ-

μογής σχεδίου ή προγράμματος για την επίτευξη της οριακής τιμής ρύπων μέσα στην οριζόμενη προθεσμία. Αυτή άλλωστε είναι και η ratio της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας 2008/50/ΕΚ, όπου ο ορισμός της «ζώνης» δεν γίνεται με γεωγραφικά κριτήρια, αλλά με κριτήρια αναγκαιότητας εκτίμησης και διαχείρισης της ποιότητας του αέρα για ορισμένο τμήμα του εδάφους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει τονίσει ότι ο εκσυγχρονισμός του δικτύου παρακολούθησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, με εγκατάσταση σταθμών μέτρησης ορθολογικά χωροθετημένους, πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα των αρμόδιων υπηρεσιών, διότι μόνον έτσι θα διασφαλιστεί η ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας των πολιτών, αλλά και η απαιτούμενη ορθότητα και πληρότητα των στοιχείων που αποστέλλει η χώρα μας στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Υπόθεση Ακρινής νομού Κοζάνης

Η διαχρονική περιβαλλοντική επιβάρυνση περιοχών από τη λειτουργία των ατμοηλεκτρικών μονάδων στον νομό Κοζάνης, σε συνδυασμό με τη συστηματική έκθεση της δημόσιας υγείας των κατοίκων σε κίνδυνο, αλλά και τον περιορισμό των κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων τους από τη λειτουργία της ΔΕΗ, έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης ενασχόλησης της Αρχής τα τελευταία χρόνια για τον εντοπισμό πράξεων ή παραλείψεων της διοίκησης που προσβάλλουν τα δικαιώματα των πολιτών.

Στο πλαίσιο διερεύνησης σχετικών υποθέσεων, ύστερα από αναφορές του Συλλόγου Περιβάλλοντος Ακρινής για την περιβαλλοντική υποβάθμιση του οικισμού και του περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας των κατοίκων εξαιτίας της γειννίας με το ορυχείο της Πτολεμαΐδας, αναδείχθηκαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα θέματα, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

☛ *Μη τήρηση των περιβαλλοντικών όρων του ορυχείου της Ακρινής.* Ήδη από αυτοψίες του Κέντρου Ποιότητας Περιβάλλοντος (ΚΕΠΠΕ) Κοζάνης από το 2005, αλλά και από τις σχετικά πρόσφατες αυτοψίες του Σώματος Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, προέκυψε συστηματική παραβίαση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων για τη λειτουργία του ορυχείου Πτολεμαΐδας (*παράληψη λήψης μέτρων για τον περιορισμό της εκπομπής σκόνης, ανυπαρξία πράσινων ζωνών προστασίας, ασύμφωνη με τους περιβαλλοντικούς όρους διαχείριση των στερεών αποβλήτων, καθώς και έλλειψη των απαραίτητων αδειών για τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων*). Επίσης, το κλιμάκιο του ΣτΠ που επισκέφθηκε την περιοχή τον Φεβρουάριο διαπίστωσε, μεταξύ άλλων,

την απουσία καλυμμάτων στα φορτηγά που μεταφέρουν την τέφρα, καθώς και πρόσφατες εναποθέσεις τέφρας σε επαφή με τον επαρχιακό δρόμο. Επισημάνθηκε ότι αυτές οι παραβάσεις των περιβαλλοντικών όρων, λαμβάνοντας υπόψη και τα διδάγματα της κοινής πείρας, προκαλούν σοβαρή επιβάρυνση του περιβάλλοντος των όμορων με τις εγκαταστάσεις των ορυχείων οικισμών, όπως είναι ο οικισμός της Ακρινής. Επιπροσθέτως, επισημάνθηκε ότι η γειννίαση με το ορυχείο συναρτάται άμεσα και με την αποδυνάμωση των οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων του οικισμού. Δεδομένης, συνεπώς, της ύπαρξης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, αλλά και της αποδυνάμωσης του παραγωγικού ιστού, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τους αρμόδιους φορείς (ΔΕΗ, Υπουργείο Ανάπτυξης και ΝΑ Κοζάνης) να εξετάσουν ως εύλογο το αίτημα των κατοίκων για μετεγκατάσταση. Καθώς έχουν εκδοθεί νέοι περιβαλλοντικοί όροι για το ορυχείο, που έχουν προσβληθεί με αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας, ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έχει συνεχίσει τη διαμεσολάβησή του για το θέμα αυτό.

☛ *Αποθέσεις τέφρας και στείρων υλικών και σταδιακή συρρίκνωση του οικισμού της Ακρινής.* Το δεύτερο θέμα που εξετάστηκε αφορά τις εναποθέσεις τέφρας και στείρων υλικών της ΔΕΗ επί του επαρχιακού δρόμου Ακρινής–Κλείτου, καθώς και την καθυστέρηση της Επιθεώρησης Μεταλλείων Βορείου Ελλάδος να προβεί στη διενέργεια αυτοψίας μετά τη σχετική αίτηση του Συλλόγου Περιβάλλοντος Ακρινής. Η Επιθεώρηση Μεταλλείων Βορείου Ελλάδος—ύστερα και από σχετικό έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη—διενήργησε αυτοψία και διαπίστωσε ότι δεν τηρείται το ελάχιστο όριο απόστασης των 250 μ. μεταξύ των αποθέσεων των υλικών εξόρυξης και των εγκαταστάσεων του οικισμού, σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 81 του Κώδικα Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, και προέβη σε συστάσεις προς τη ΔΕΗ για τη λήψη μέτρων σε συμμόρφωση με τον κώδικα. Η επιθεώρηση επέβαλε πρόστιμο ύψους 3.000 ευρώ στη ΔΕΗ για τη μη τήρηση αποστάσεων από τις αποθέσεις.

Επιπροσθέτως, ο ΣτΠ επισήμανε ότι η σταδιακή επέκταση της εδαφικής έκτασης και των εργασιών του ορυχείου έχει περιορίσει τον χώρο για την άσκηση των οικονομικών δραστηριοτήτων των κατοίκων της Ακρινής, πέρα βέβαια από τα προβλήματα που ανα-

κινεί το ενδεχόμενο κατολισθήσεων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κοινοποιήθηκε στην Αρχή έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της ΝΑ Κοζάνης, στο οποίο επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι η πληροφόρηση της εν λόγω υπηρεσίας είναι αποσπασματική και ελλιπής, καθώς δεν της γνωστοποιούνται τα σχετικά όρια απαλλοτριώσεων, με συνέπεια να αδυνατεί να απαντήσει σε αιτήματα των πολιτών για εγκρίσεις διαφόρων εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων. Η ΔΕΗ, πάντως, ως δείγμα καλής συνεργασίας με την Αρχή, χορήγησε όλα τα σχετικά στοιχεία των απαλλοτριώσεων στην περιοχή της Ακρινής.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΑΣΩΝ

Στο πλαίσιο των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων τους, ιδιώτες ή το κράτος μπορεί να θεωρήσουν αναγκαία την επέμβασή τους σε δάσος ή δασική έκταση. Ωστόσο, για τη μεταβολή του προορισμού του δάσους, το Σύνταγμα θεσπίζει κατ' αρχήν απαγορευτικό κανόνα (άρθρο 24), με πολύ περιορισμένες εξαιρέσεις που αφορούν την εθνική οικονομία και το δημόσιο συμφέρον. Η σχετική νομοθεσία, κατ' εφαρμογήν της συνταγματικής επιταγής, απαιτεί έγκριση της σχετικής επέμβασης από την αρμόδια δασική υπηρεσία. Ο Συνήγορος του Πολίτη αντιμετώπισε περίπτωση επεμβάσεων σε δάσος χωρίς έγκριση. Χαρακτηριστι-

κό, ωστόσο, της περίπτωσης είναι και η μακροχρόνια καθυστέρηση της διοίκησης να απαντήσει στην αίτηση έγκρισης επέμβασης και παραχώρησης του δάσους. Αντίθετα, σε άλλη περίπτωση, που παρατίθεται, συγκεκριμένη δράση του ίδιου του κράτους, ενταγμένη στον προορισμό των δασών αυτή τη φορά και ειδικότερα στην εκμετάλλευση δασικών προϊόντων, είχε ως συνέπεια την πρόκληση ασθένειας σε δέντρα και δάση.

Επεμβάσεις στο δάσος της Μαυροπηγής στον νομό Κοζάνης

Ο ΣτΠ διερεύνησε αναφορά του Συλλόγου «Μαύρη Πηγή» σχετικά με παράνομες επεμβάσεις της ΔΕΗ στο δάσος δρυός που βρίσκεται στο δημοτικό διαμέρισμα Μαυροπηγής του νομού Κοζάνης.

Από τη μελέτη της αλληλογραφίας που είχε προηγηθεί μεταξύ της ΔΕΗ και των αρμόδιων υπηρεσιών προέκυψε ότι η ΔΕΗ είχε υποβάλει αίτημα για έγκριση επέμβασης και παραχώρηση προς το δασαρχείο και τη ΝΑ Κοζάνης, αντίστοιχα, το 2006, το οποίο βασιζόταν στην επικαλούμενη ανάγκη επέκτασης του ορυχείου Μαυροπηγής. Το δασαρχείο γνωμοδότησε αρχικά αρνητικά (7.11.2007) για την παραχώρηση και στη συνέχεια αρνητική ήταν και η απάντηση της ΝΑ Κοζάνης. Ωστόσο, η ΔΕΗ επανήλθε (4.3.2008) και ζήτησε επανεξέταση, επικαλούμενη λόγους εθνικού συμφέροντος και επείγοντος, ειδικότερα λόγω του κινδύνου διακοπής της λειτουργίας του ΑΗΣ Πτολεμαΐδας από έλλειψη καυσίμου. Το δασαρχείο απάντησε στις 20.3.2008 με θετική, υπό όρους, γνώμη για την παραχώρηση. Έως τον Φεβρουάριο του 2009, οπότε άρχισε η διαμεσολήβηση του ΣτΠ, δεν είχε δοθεί οριστική απάντηση από τη ΝΑ Κοζάνης στη ΔΕΗ για το αίτημα παραχώρησης, που οφειλόταν και σε καθυστερήσεις στο στάδιο των γνωμοδοτήσεων άλλων υπηρεσιών.

Στις 10.2.2009 κλιμάκιο του ΚΕΠΠΕ διενήργησε αυτοψία στον χώρο του λιγνιτωρυχείου Μαυροπηγής της ΔΕΗ και διαπίστωσε την έναρξη επέμβασης (περιορισμένης έκτασης) στο δάσος της Μαυροπηγής, που περιλάμβανε εκρίζωση δέντρων και εκσκαφή, χωρίς την απαιτούμενη έγκριση επέμβασης, κατά παράβαση της σχετικής δασικής νομοθεσίας και των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων.

Κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη διενήργησε στις 18.2.2009 αυτοψία στο δάσος και διαπίστωσε μεγάλη έκταση εκσκαφής προς την πλευρά του

ορυχείου, με αποτέλεσμα τη δημιουργία κάθετου πρηνούς μεγάλου ύψους, αλλά και εκτεταμένη κοπή δέντρων. Αποτύπωσε την κατάσταση σε φωτογραφίες, τις οποίες απέστειλε στους συναρμόδιους φορείς, επισημαίνοντας την παράνομη, χωρίς έγκριση επέμβαση και απόφαση παραχώρησης, διενέργεια εκριζώσεων και εκσκαφών, αλλά και την επικινδυνότητα του πρηνούς για τυχόν διερχόμενους πολίτες. Επισήμανε όμως ότι και η μακρόχρονη καθυστέρηση απάντησης στη ΔΕΗ για την παραχώρηση αντιβαίνει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου. Ο ΣτΠ διαπίστωσε επίσης σημαντικό έλλειμμα ενημέρωσης των κατοίκων. Ενδεικτικό αυτού του γεγονότος είναι ότι ο Σύλληγος Περιβάλλοντος της Μαυροπηγής πληροφορήθηκε από τον ΣτΠ την, υπό όρους, θετική γνώμη του Δασαρχείου Κοζάνης για παραχώρηση του δάσους της Μαυροπηγής.

Ύστερα από νεότερη σχετική ενημέρωση και αποστολή φωτογραφικού υλικού από τους πολίτες, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε περαιτέρω εκκέρσωση στο δάσος, πρόσφατη εκρίζωση των δέντρων και ισοπέδωση του χώρου σε εκτεταμένο τμήμα του δάσους που βρίσκεται στην πλευρά του ορυχείου.

Ο ΣτΠ διατύπωσε προς τη νομαρχία εκ νέου ερωτήματα για την καθυστέρηση απάντησης επί της παραχώρησης και επισήμανε την ανάγκη, εφόσον παραχωρηθεί το δάσος, να θεσπιστούν όροι που να διασφαλίζουν αντισταθμιστικό όφελος για τους επιβαρυνόμενους κατοίκους της περιοχής.

Τον Ιούνιο εκδόθηκε η απόφαση του νομάρχη για την παραχώρηση στη ΔΕΗ του δάσους της Μαυροπηγής (332 στρέμματα), με βασικό όρο την υποχρέωση της ΔΕΗ να δημιουργήσει στην ευρύτερη περιοχή, μέσα σε πέντε χρόνια, νέο δάσος 1660 στρεμμάτων, κατά το μέγιστο δυνατό δρυός. Ύστερα από αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη περάτωσε τη διαμεσολάβησή του, επισήμανε, ωστόσο, την αδράνεια του δασαρχείου στις παράνομες επεμβάσεις της ΔΕΗ και υπογράμμισε ότι το Δασαρχείο Κοζάνης οφείλει να διασφαλίζει την τήρηση της δασικής νομοθεσίας όχι μόνον ύστερα από καταγγελίες πολιτών, αλλά και αυτεπαγγέλτως (υπόθεση 3577/2009).

Πρόγραμμα εμβολιασμού των πεύκων με συνέπεια τη «βαμβακίαση»

Η Φιλοδασική Ένωση Αθηνών προσέφυγε στον ΣτΠ διαμαρτυρούμενη για την υποβάθμιση του αισθητικού δάσους Καισαριανής (περιοχή Δικτύου Natura 2000),

λόγω της καταστροφής των πεύκων από το φαινόμενο της «βαμβακίασης», που οφείλεται στην ανεξέλεγκτη εξάπλωση του εντόμου *marshallina hellenica*, το οποίο πριν από λίγα χρόνια πολλαπλασιάστηκε τεχνητά ύστερα από πρόγραμμα εμβολιασμού των πεύκων με ευθύνη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, έπειτα από εμπειριστωμένη έρευνα, διαπίστωσε ότι:

Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε χωρίς τις αναγκαίες περιβαλλοντικές μελέτες και ζήτησε τη διακοπή του, με βάση την αρχή της προφύλαξης, ειδικά μέτρα προστασίας, μελέτη αποκατάστασης για τις προστατευόμενες περιοχές –δάση και περιοχές προστατευόμενες από το δίκτυο Natura 2000–, καθώς και στοιχεία για την έκταση του προβλήματος.

Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ, η Διεύθυνση Προστασίας Δασών ζήτησε στοιχεία για την έκταση του προβλήματος από τις διευθύνσεις δασών των Περιφερειών και έλαβε από όλες σχετικά έγγραφα, εκτός από την Περιφέρεια Ηπείρου. Εντονότερο πρόβλημα εντοπίζεται στα Χανιά, την Κορινθία, την Αργολίδα, τη Θεσσαλονίκη, την Κασσάνδρα Χαλκιδικής και την Αττική. Τον Αύγουστο του 2008 εκδόθηκε απόφαση του αρμόδιου υφυπουργού για την απαγόρευση της τεχνητής μετάδοσης του εντόμου στις προστατευόμενες περιοχές της χώρας (αρχαιολογικές, δίκτυο Natura 2000 κ.ά.) που έχουν δασικό χαρακτήρα. Από τότε έχουν εκδοθεί σχετικές απαγορευτικές διατάξεις

από τα κατά τόπους δασαρχεία. Επίσης, τον Οκτώβριο του 2008 εκδόθηκε από το αρμόδιο υπουργείο ειδική εγκύκλιος για τον περιορισμό της καταπολέμησης του εντόμου με ψεκασμούς, σε απολύτως αναγκαίες περιπτώσεις, εφόσον δεν αποδίδουν άλλα μέσα. Σε ό,τι αφορά τη σύνταξη ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης που πρότεινε η Αρχή για την αποκατάσταση και τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου, το υπουργείο ενημέρωσε εγγράφως (2.1.2009) ότι διαβουλεύεται με το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας προς αυτήν την κατεύθυνση (υπόθεση 5092/2006).

ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

Μετά την καταδίκη της Ελλάδας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (υπόθεση C-205/03) τον Οκτώβριο του 2005, οι ελληνικές αρχές δεσμεύτηκαν ότι θα καταργήσουν τους 1.125 παράνομους Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) έως το 2007 και, ύστερα από την παράταση που δόθηκε, το 2008. Από τη διερεύνηση σχετικών υποθέσεων, ο ΣτΠ διαπιστώνει ότι αρκετοί ΧΑΔΑ παραμένουν ακόμη σε λειτουργία.

Πολλοί από τους χώρους αυτούς χρησιμοποιούνται αρχικά ως χώροι παράνομης απόθεσης οικοδομικών υλικών και εξελίσσονται στη συνέχεια σε ΧΑΔΑ. Γι' αυτό και αποκτά ιδιαίτερη σημασία η έκδοση του σχετικού προεδρικού διατάγματος, που έχει προβληφθεί από το 2001 (άρθρο 17, του Ν. 2939/2001), που θα ρυθμίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για την εναλλακτική διαχείριση αποβλήτων και άλλων προϊόντων, μεταξύ των οποίων θα περιλαμβάνονται και τα οικοδομικά υλικά. Η καθυστέρηση στην έκδοση της κανονιστικής πράξης που προαναφέρθηκε ευνοεί και την παράνομη απόθεση οικοδομικών και άλλων υλικών και επομένως συμβάλλει στη δημιουργία νέων ΧΑΔΑ.

Καύση στερεών αποβλήτων σε ΧΑΔΑ

Ο ΣτΠ ασχολήθηκε με υπόθεση που αφορά την ανεξέλεγκτη απόρριψη και καύση στερεών αποβλήτων στον Δήμο Αγίου Κωνσταντίνου Λοκρίδας (περιοχή «Μουρτίτσα»), με αποτέλεσμα σοβαρή και συστηματική ρύπανση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

Κατά την έρευνα της υπόθεσης προέκυψε ότι με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου του Δήμου Αγίου Κωνσταντίνου εγκρίθηκε η αγορά ακινήτου για την απόθεση μάζων, αδρανών υλικών και απορριμμάτων στη θέση «Μουρτίτσα», προκειμένου να επιλυθεί το πρόβλημα της διάθεσης των απορριμμάτων, πρακτική που, όπως επισήμανε ο Συνήγορος του Πολίτη, παραβιάζει τη νομιμότητα και αποτελεί στρεβλή προσπάθεια επίλυσης ενός σοβαρού προβλήματος. Η εναπόθεση αστικών απορριμμάτων από τα απορριμματοφόρα του δήμου στην εν λόγω περιοχή άρχισε τον Οκτώβριο του 2005, κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας και ενώ εκκρεμούσε το πρόγραμμα εξάλειψης των ΧΑΔΑ, το οποίο έπρεπε να ολοκληρωθεί έως το 2008. Η εναπόθεση άρχισε χωρίς προηγουμένως να έχουν εκπονηθεί οι απα-

ραϊττες μελέτες ούτε να έχουν ληφθεί μέτρα για την αποτελεσματική προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, ενώ τα σκουπίδια στον εν λόγω χώρο καίγονταν σχεδόν σε καθημερινή βάση. Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τις συναρμόδιες υπηρεσίες τη διενέργεια αυτοψίας, την παύση λειτουργίας του ΧΑΔΑ, την επιβολή κυρώσεων και τη λήψη μέτρων για την αποκατάσταση του χώρου. Ύστερα από αυτά, ο Νομάρχης Φθιώτιδας εξέδωσε και απέστειλε απόφαση στον ΣτΠ, με την οποία επιβλήθηκε η παύση λειτουργίας του ΧΑΔΑ και την αποκατάσταση του χώρου, καθώς και τη διάθεση των απορριμμάτων σε εγκεκριμένο ΧΥΤΑ. Παράλληλα, η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ζήτησε από τον δήμο να συμμορφωθεί με την απόφαση παύσης της λειτουργίας και να υποβάλει τεχνική μελέτη περιβαλλοντικής αποκατάστασης του χώρου. Ωστόσο, ο δήμος ζήτησε άδεια για διάθεση των απορριμμάτων στον εγκεκριμένο ΧΥΤΑ του Δήμου Λαμιέων μέχρι να αρχίσει να λειτουργεί ο ΧΥΤΑ Λοκρίδας, η δημιουργία του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη, αίτημα που όμως δεν έγινε δεκτό από τον Δήμο Λαμιέων.

Ο εν λόγω χώρος εξακολουθεί να λειτουργεί έως σήμερα, παρά την απόφαση του νομάρχη για παύση της λειτουργίας του και παρά τη δέσμευση της χώρας προς την ΕΕ για οριστική εξάλειψη των ανεξέλεγκτων χωματερών έως το τέλος του 2008. Όπως ενημερώθηκε προσφάτως η Αρχή από το Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος της ΝΑ Φθιώτιδας, δεν είναι δυνατά το κλείσιμο και η αποκατάσταση του χώρου έως την ολοκλήρωση κατασκευής των υποδομών που θα εξυπηρετήσουν την 3η διαχειριστική ενότητα του νομού Φθιώτιδας (υπόθεση 7165/2006).

Απόρριψη ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων

Τον ΣτΠ απασχόλησε και η ρύπανση της περιοχής Αγγινάρας του Δήμου Αιτωλικού (νομός Αιτωλοακαρνανίας) από την απόρριψη, χωρίς επεξεργασία, υγρών αποβλήτων και στερεών ζωικών υποπροϊόντων των δημοτικών σφαγείων, τα οποία εκμεταλλεύεται ιδιωτική εταιρεία.

Ύστερα από αυτοψίες που έχουν διενεργηθεί, ήδη από το 2004, από τις υπηρεσίες της ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας, έχει διαπιστωθεί ανεξέλεγκτη διάθεση ανεπεξέργαστων αποβλήτων σε αποστραγγιστικούς αύλακες και η μη τήρηση των εγκεκριμένων

περιβαλλοντικών όρων για τη διάθεση των ζωικών υποπροϊόντων. Μολονότι δεν είχαν αναληφθεί πρωτοβουλίες για την επίλυση του προβλήματος εκ μέρους της επιχείρησης, δεν είχε επιβληθεί διακοπή της λειτουργίας της δραστηριότητας ούτε είχαν επιβληθεί οι προβλεπόμενες από τον νόμο διοικητικές και ποινικές κυρώσεις, παρά τις εισηγήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών.

Μετά την παρέμβαση της Αρχής, οι συναρμόδιες υπηρεσίες (Διεύθυνση Υγείας, Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Διεύθυνση Ανάπτυξης της ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας) διενήργησαν εκ νέου αυτοψίες και διαπίστωσαν ότι το πρόβλημα συνεχίζει να υφίσταται.

Ύστερα από τις ενέργειες του ΣτΠ, η Υπηρεσία Υδάτων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας διαβίβασε τον φάκελο της υπόθεσης στην Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, η οποία διαπίστωσε τη μη τήρηση των περιβαλλοντικών όρων κατά τη λειτουργία της μονάδας και εισηγήθηκε την επιβολή προστίμου. Παρά τις επισημάνσεις του ΣτΠ και την εισήγηση του Σώματος Επιθεωρητών Περιβάλλοντος για επιβολή προστίμου, ο Νομάρχης Αιτωλοακαρνανίας δεν προέβη στην επιβολή προστίμου.

Ο ΣτΠ ενημερώθηκε, πάντως, από τη Διεύθυνση Ανάπτυξης της ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας, ύστερα από την αυτοψία που η ίδια διενήργησε, ότι έχουν αντιμετωπιστεί τα προβλήματα που κατά καιρούς είχαν διαπιστωθεί και ότι έχει υποβληθεί νέα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την έγκριση νέων περιβαλλοντικών όρων (υπόθεση 11947/2005).

Χωροθέτηση κάδων αποκομιδής απορριμμάτων

Ο Συνήγορος του Πολίτη λαμβάνει πλήθος αναφορών πολιτών που αφορούν την τοποθέτηση κάδων απορριμμάτων από τους δήμους. Οι δημότες διαμαρτύρονται για ανορθολογική τοποθέτηση κάδων, δυσανάλογη επιβάρυνση ορισμένων σημείων ή οικοδομικών τετραγώνων, ανεπάρκεια του αριθμού των κάδων, με συνέπεια τη δημιουργία εστιών μόλυνσης λόγω υπερχειλίσις. Τα τελευταία χρόνια, ο ΣτΠ ζητάει από τους δήμους να του κοινοποιήσουν τον εκ του νόμου προβλεπόμενο κανονισμό καθαριότητας και τυχόν μελέτη κατανομής των κάδων. Στοιχεία δηλαδή που ρυθμίζουν την ουσιαστική εφαρμογή της υποχρέωσης των δήμων για καθαριότητα όλων των κοινόχρηστων χώρων, αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων, προστασία της δημόσιας υγείας, καθώς

και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών, όπως ορίζει σχετικά ο Δημοτικός Κώδικας. Σε πολλές περιπτώσεις, ο δήμος έχει μεν εκδώσει κανονισμό καθαριότητας, δεν έχει ωστόσο προβλέψει ή εκπονήσει μελέτη κατανομής κάδων. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισημαίνει ότι η τελευταία αποτελεί πολύτιμο μέσο για την εκ των προτέρων ορθολογική κατανομή των κάδων. Παράλληλα, ο ΣτΠ υπενθυμίζει στους δήμους την εκ του νόμου υποχρέωσή τους για εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας (Ν. 2939/2001, άρθρο 8).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ: ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΑΙΓΙΑΛΟΥ-ΠΑΡΑΛΙΑΣ

Η προστασία των υγροτόπων είναι θέμα που αποχρησιμεύει ολόενα και περισσότερο την κοινωνία. Απόη-

χος του γενικότερου ενδιαφέροντος είναι το πλήθος των αναφορών που δέχεται κάθε χρόνο ο Συνήγορος του Πολίτη και οι οποίες καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της διοικητικής δράσης σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές.

Ο ΣτΠ έχει επανειλημμένα επισημαίνει τα κενά του νομοθετικού πλαισίου και τις συναφείς διοικητικές δυσλειτουργίες. Η γενική εικόνα η οποία προκύπτει αποκαλύπτει αποσπασματική αντιμετώπιση των προβλημάτων και όχι ολοκληρωμένη διαχείριση του θέματος.

Ένα πρόβλημα που διαρκώς ανακύπτει είναι οι αυθαίρετες επιχωματώσεις και η απόρριψη σκουπιδιών στους υγροτόπους. Η έκταση των επιχωματώσεων συχνά είναι τόσο μεγάλη ώστε να αλλοιώνει τη μορφή του χώρου και να δυσχεραίνει την οριοθέτησή του. Σε αυτεπάγγελτη έρευνα που διεξήγαγε ο ΣτΠ διαπίστωσε ότι στη λεκάνη απορροής του ποταμού Νέστου δεν λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα προστασίας και ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων.

Υγροβιότοποι

Ενδεικτικές υποθέσεις

☞ Τον ΣτΠ απασχόλησε και το θέμα των εκτεταμένων επιχωματώσεων της περιοχής Αλυκής Κοπανά στη Νέα Λάμψακο Ευβοίας. Η παρέμβαση της Αρχής προκάλεσε μεν την επιβολή προστίμου από τη Νομαρχία Ευβοίας στον Δήμο Ληλαντίων (*Ετήσια έκθεση 2006*, σ. 139), το κρίσιμο όμως στοιχείο είναι η άρση των επιχωματώσεων και η αποκατάσταση της περιοχής. Οι παράνομες επεμβάσεις, μάλιστα, συνεχίστηκαν και εντάθηκαν με τη διάνοιξη δρόμου. Επιπλέον, η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας διατύπωσε ερώτημα σχετικά με τη δυνατότητα χωροθέτησης τμήματος του ΤΕΙ Χαλκίδας στον παραπάνω χώρο.

Θετική εξέλιξη

Ο Συνήγορος του Πολίτη απάντησε ότι δεν είναι δυνατή η εκ των υστέρων νομιμοποίηση των επιχωματώσεων με τη σύνταξη τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου, πολλώ δε μάλλον όταν ένα τέτοιο σχέδιο απαιτεί περιβαλλοντική αδειοδότηση, η οποία προϋποθέτει ότι λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις στην περιοχή από την εκτέλεση του έργου. Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έκανε δεκτό το σκεπτικό του ΣτΠ και η Νομαρχία Ευβοίας προχώρησε στην επιβολή νέων προστίμων προς τον Δήμο Ληλαντίων (υπόθεση 19946/2003).

✦ Εκτεταμένες παρεμβάσεις που δημιουργούν σοβαρό πρόβλημα στην οριοθέτηση του υγροτόπου διαπίστωσε ο ΣτΠ και στο παλαιό έλος της λίμνης Χειμαδίτιδας στη Φλώρινα. Από τη δεκαετία του 1930, ιδιοκτήτες παρακείμενης έκτασης, στην οποία ανήκαν έλη, βάλτοι, αλλά και δασικές εκτάσεις, επέκτειναν τις καλλιέργειές τους εις βάρος του έλους της λίμνης. Το μεγάλο πρόβλημα που δυσχέραινε επί δεκαετίες τις ενέργειες όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών ήταν ότι δεν είχαν καθοριστεί η όχθη και η παρόχθια ζώνη της λίμνης και υπήρχε ασάφεια σχετικά με τα όρια της ιδιωτικής έκτασης. Ύστερα από την παρέμβαση της Αρχής, η Κτηματική Υπηρεσία Φλώρινας προέβη στον καθορισμό των ζωνών (υπόθεση 6868/2008).

✦ Πολίτες διαμαρτυρήθηκαν για την οριοθέτηση δύο οικισμών (Αγίου Ιωάννη και Αγίου Σώστη) κοντά στον υγρότοπο Πάρτο Τήνου. Οι δύο αποφάσεις του Νομάρχη Κυκλάδων που καθόριζαν τα όρια των οικισμών περιλάμβαναν μέσα σε αυτούς και τμήματα του υγροτόπου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε:

- τον χαρακτηρισμό και τον καθορισμό των ορίων του υγροτόπου με προεδρικό διάταγμα,
- τον επανακαθορισμό των ορίων του οικισμού, ώστε να μην περιλαμβάνει τμήματα του υγροτόπου,
- την εκπόνηση μελέτης για την πολεοδομηση των εντός σχεδίου περιοχών, ώστε να προστατευτούν τα υπάρχοντα ρέματα [Ετήσια έκθεση 2006, σ. 136].

Σε συνέχεια του πορίσματος, η Διεύθυνση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχίας Κυκλάδων προέβη σε καταγραφή των οικοδομικών αδειών που αφορούν κτίσματα στην παραπάνω περιοχή και η Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ ζήτησε από τη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ίδιου υπουργείου να προχωρήσει, ως αρμόδια, στην έκδοση απόφασης αναστολής έκδοσης οικοδομικών αδειών, στον καθορισμό των ορίων και των ζωνών προστασίας του υγροτόπου και στη σύνταξη, από κοινού με τον Δήμο Τήνου, μελέτης τροποποίησης των ορίων των δύο οικισμών. Η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού δεν αποδέχθηκε την πρόταση να εκδώσει απόφαση αναστολής έκδοσης οικοδομικών αδειών, αλλά ζήτησε την εκπόνηση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης που θα προσδιορίζει τα απαραίτητα μέτρα προστασίας και

διαχείρισης της περιοχής, ώστε να ακολουθήσει η έκδοση προεδρικού διατάγματος που θα καθορίζει τα όρια του υγροτόπου και τα μέτρα προστασίας του (υπόθεση 20671/2003).

Η έκδοση προεδρικών διαταγμάτων που θα καθορίζουν και θα ρυθμίζουν τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών είναι πάγια θέση του ΣτΠ, ο οποίος έχει εκφράσει την αντίθεσή του στην αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων με την έκδοση κοινών υπουργικών αποφάσεων. Η διαδικασία της κοινής υπουργικής απόφασης δεν είναι η προβλεπόμενη από τον Ν. 1650/1986 και δεν περιβάλλεται από τις εγγυήσεις που περιβάλλουν τη διαδικασία έκδοσης προεδρικού διατάγματος (επεξεργασία από το Συμβούλιο της Επικρατείας, μεγαλύτερη διάρκεια σε σχέση με τις υπουργικές αποφάσεις που έχουν ισχύ μόνο για τρία χρόνια).

Σε υπόθεση που χειρίστηκε ο Συνήγορος του Πολίτη και αφορά την προστασία του Δέλτα Αξιού–Λουδία–Αλιάκμονα και την Αλυκή Κίτρους, ζητήθηκε η έκδοση προεδρικού διατάγματος, σύμφωνα με το σκεπτικό που προαναφέρθηκε, τελικά όμως η διοίκηση προέβη στη δημιουργία του Εθνικού Πάρκου στην παραπάνω περιοχή με βάση κοινή υπουργική απόφαση.

Αιγιαλός – Παραλία

Η έλλειψη πιστώσεων αποτελεί την πιο συχνή δικαιολογία για την καθυστέρηση κατεδάφισης αυθαιρέτων. Η προστασία του αιγιαλού και της παραλίας και η απόδοση αυτών σε κοινή χρήση, όπως ορίζει ο νόμος, είναι υποχρέωση του κράτους. Ο Συνήγορος του Πολίτη είχε παρέμβει το 2008 υπέρ των αιτημάτων διαφόρων Περιφερειών προς το Υπουργείο Οικονομικών, με τα οποία ζητούνταν έγκριση πιστώσεων για την κατεδάφιση αυθαιρέτων στον αιγιαλό. Το Υπουργείο Οικονομικών, ανταποκρινόμενο σε σχετικό ερώτημα του ΣτΠ, τον ενημέρωσε ότι είχαν εγγραφεί πιστώσεις στον προϋπολογισμό του 2009 για κατεδαφίσεις αυθαιρέτων σε διάφορες Περιφέρειες της χώρας, ανάλογα με τις προτάσεις που είχαν υποβληθεί από τις Περιφέρειες, και ότι εξετάζονται επιπλέον αιτήσεις συμπληρωματικών πιστώσεων, στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του κρατικού προϋπολογισμού.

Επίσης, το Υπουργείο Οικονομικών ανταποκρίθηκε στην υπόδειξη του Συνηγόρου του Πολίτη για τη συνδρομή των κατά νομό κτηματικών υπηρεσιών, από την κεντρική υπηρεσία, με σκοπό την αντιμετώπιση προβλημάτων ερμηνείας αεροφωτογραφιών και τεχνικής υποστήριξης των επιτροπών καθορισμού αιγιαλού. Συγκεκριμένα, το υπουργείο εξέδωσε σχετική οδηγία με τις διαδικασίες που πρέπει να τηρούνται, αλλά και τις δυνατότητες που παρέχονται για την τεχνική υποστήριξη του καθορισμού αιγιαλού, παραλίας και παλαιού αιγιαλού, η οποία διαβιβάστηκε σε όλες τις κτηματικές υπηρεσίες της χώρας.

Ενδεικτική υπόθεση

☛ Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ασχοληθεί επί έξι χρόνια με το θέμα των κατασκευών –κιρίων και τροχοβιλίων– που βρίσκονται μέσα στα όρια του αιγιαλού και της παραλίας στη θέση «Σκορπονέρι» Λουκισίων, Δήμου Ανθηδώνος, όπως τα όρια αυτά καθορίστηκαν με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Για το θέμα αυτό έχει απευθύνει συνολικά 34 έγγραφα προς τις αρμόδιες υπηρεσίες (ΝΑ Ευβοίας, ΝΑ Βοιωτίας, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Κτηματική Υπηρεσία Βοιωτίας και Ευβοίας, ΥΠΕΧΩΔΕ/Διεύθυνση Πολεοδομίας και Κεντρικό Λιμεναρχείο Χαλκίδας).

Θετική εξέλιξη

Παρά τις δυσκολίες συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών και την άρνηση, σποραδικά, ανταπόκρισης στα έγγραφα της Αρχής, όλες σχεδόν οι αυθαίρετες κατασκευές (τροχοβίλτες, παραπήγματα, τουαλέτες, κτίρια, σιδηροπλάσασαλοι μέσα στον αιγιαλό και άλλες κατασκευές) τελικώς απομακρύνθηκαν από τον αιγιαλό και την παραλία, αφού προηγήθηκαν αυτοψίες από τις αρμόδιες υπηρεσίες και τον Συνήγορο του Πολίτη, επιβλήθηκαν και βεβαιώθηκαν τα σχετικά πρόστιμα και εκδόθηκαν πρωτόκολλα διοικητικής αποβολής και κατεδάφισης. Δεν έχουν ακόμη δημοπρατηθεί για κατεδάφιση οι προβλήτες από μπετόν μέσα στον αιγιαλό και τη θάλασσα, σύμφωνα με έγγραφο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας/Διεύθυνση Δημοσίων Έργων). Η διαδικασία της απαλλοτρίωσης της παραλίας έχει ήδη ξεκινήσει, με τη συνεργασία των ΝΑ Βοιωτίας, Ευβοίας και του Δήμου Ακραιφνίας (υπόθεση16961/2003).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Διοικητικές δυσλειτουργίες πολεοδομικών υπηρεσιών

Ένα από τα βασικά προβλήματα κακοδιοίκησης στον τομέα του οικιστικού περιβάλλοντος είναι η ελλιπής στελέχωση και οργάνωση των αρμόδιων πολεοδομικών υπηρεσιών των πρωτοβάθμιων ή δευτεροβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι δομικές αυτές αδυναμίες παρακωλύουν την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της διοίκησης ή οδηγούν ακόμη και στην έμμεση άρνηση ανάληψης αυτών των αρμοδιοτήτων, με αποτέλεσμα τη μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοση διοικητικών πράξεων, εις βάρος των δικαιωμάτων των πολιτών.

Ενδεικτική υπόθεση

☛ Ο ΣτΠ δέχθηκε αναφορές πολιτών για την υπερβολική καθυστέρηση (περισσότερο από ένα έτος) στην έκδοση οικοδομικών αδειών από το πολεοδομικό γραφείο του Δήμου Ναυπάκτου. Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι είχαν μεταβιβαστεί (με προεδρικό διάταγμα) οι αρμοδιότητες του πολεοδομικού γραφείου του Δήμου Ναυπάκτου στη ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας. Στη συνέχεια, η ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την ακύρωση του σχετικού προεδρικού διατάγματος. Παράλληλα, ο Νομάρχης Αιτωλοακαρνανίας επικαλέστηκε αδυναμία άσκησης των σχετικών αρμοδιοτήτων, λόγω ανεπαρκούς στελέχωσης της αρμόδιας υπηρεσίας, και με εντολή του απαγόρευσε στην αρμόδια πλέον πολεοδομική υπηρεσία της νομαρχίας να παραλαμβάνει νέες αιτήσεις και φακέλους εκκρεμών υποθέσεων της περιοχής αρμοδιότητας του καταργηθέντος πολεοδομικού γραφείου του Δήμου Ναυπάκτου, έως ότου εκδοθεί η οριστική απόφαση του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε στον Νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας τόσο ότι η αρμόδια τότε πολεοδομική υπηρεσία του Δήμου Ναυπάκτου καταστράτηγσε τη διαδικασία έκδοσης οικοδομικών αδειών και τις ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις όσο και το αδιέξοδο στο οποίο περιήλθαν οι πολίτες της Ναυπάκτου λόγω έλλειψης πολεοδομικής υπηρεσίας. Επίσης, ζήτησε την ανάκληση της σχετικής εντολής του νομάρχη, καθώς και την τήρηση

του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας προκειμένου να διεκπεραιωθούν οι εκκρεμείς υποθέσεις. Παράλληλα, η Αρχή κοινοποίησε στον Υπουργό Εσωτερικών και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος την αλληλολογραφία με τον νομάρχη, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την έγκαιρη στελέχωση της αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας της ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας, και ζήτησε από τον Δήμο Ναυπάκτου να μεριμνήσει για την καταγραφή όλων των υποθέσεων που βρίσκονται στο αρχείο, καθώς και των εκκρεμών υποθέσεων, ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα απώλειας δημόσιων εγγράφων ή ακόμη και ολόκληρων φακέλων.

Θετική εξέλιξη

Η διαμεσοληθτική παρέμβαση του ΣτΠ είχε ως αποτέλεσμα την κινητοποίηση της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και των συναρμόδιων φορέων για τη στελέχωση του αρμόδιου τμήματος πολεοδομικών εφαρμογών, καθώς και την ανάκληση της προαναφερθείσας εντολής του Νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας (Ιούνιος 2009). Μετά τη στελέχωσή του, το Τμήμα Πολεοδομικών Εφαρμογών Ναυπάκτου της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης άρχισε πλέον να λειτουργεί κανονικά, παραλαμβάνοντας και διεκπεραιώνοντας τις υποθέσεις χωρικής αρμοδιότητας του Δήμου Ναυπάκτου.

Σχετικά με τις υποθέσεις των πολιτών που προσέφυγαν στην Αρχή, ο ΣτΠ ενημερώθηκε από τις αρμόδιες υπηρεσίες ότι μετά τη μεταφορά των αιτημάτων στο Τμήμα Πολεοδομικών Εφαρμογών της ΝΑ Αιτωλοακαρνανίας, ο φάκελος του πρώτου ενδιαφερομένου βρίσκεται στη φάση του ελέγχου, ενώ το αίτημα του δεύτερου ικανοποιήθηκε με την έκδοση οικοδομικής αδείας που είχε ζητηθεί (υποθέσεις 18361/2008 και 4542/2009).

Πολεοδομικός σχεδιασμός παλαιών οικοδομικών συνεταιρισμών

Η εφαρμογή ρυμοτομικών σχεδίων σε εκτάσεις παλαιών οικοδομικών συνεταιρισμών, που είχαν εγκριθεί στο παρελθόν χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να υλοποιηθούν, δημιουργεί πολλά προβλήματα, καθώς η ισχύουσα νομοθεσία, αλλά και οι πραγματικές περιβαλλοντικές συνθήκες έχουν πλέον αλλάξει σημαντικά από την αρχική έγκριση των σχεδίων αυτών. Λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδο-

μένα, καθίσταται αναγκαία η αναθεώρηση των παλαιών ρυμοτομικών σχεδίων για την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις του σύγχρονου πολεοδομικού σχεδιασμού.

Ενδεικτική υπόθεση

Ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε υπόθεση (9515/2005) ύστερα από την αναφορά του Εξωραϊστικού και Πολιτιστικού Συλλόγου «Θέμις», ο οποίος συστήθηκε μετά τη διάλυση του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Δικαστικών Υπαλλήλων Ελλάδος, σχετικά με τη δυνατότητα έκδοσης οικοδομικών αδειών στους οικισμούς «Πετρούσα» και «Ακρωτήριο Τάμελος» της νήσου Κέας, τα ρυμοτομικά σχέδια των οποίων είχαν εγκριθεί ήδη από το 1969. Έπειτα από συστηματική εξέταση των στοιχείων της υπόθεσης και εκτεταμένη αλληλολογραφία με τις συναρμόδιες υπηρεσίες (ΥΠΕΧΩΔΕ, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και ΝΑ Κυκλάδων), ο ΣτΠ εντόπισε μια σειρά από σημαντικές ελλείψεις στα υφιστάμενα ρυμοτομικά σχέδια των παραπάνω οικισμών, όπως τη μη οριοθέτηση των υπαρχόντων υδατορεμάτων, την έλλειψη συνολικής υψομετρικής μελέτης και μελέτης γεωλογικής καταλληλότητας. Επίσης, ο ΣτΠ τόνισε την αναγκαιότητα να συνταχθούν μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την κατασκευή των έργων υποδομής, αλλά και για την πρόληψη δυσμενών επιπτώσεων λόγω της γεινιάσης των εκτάσεων αυτών με προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000.

Συνεκτιμώντας όλα τα πραγματικά δεδομένα, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στις ακόλουθες επισημάνσεις και προτάσεις προς τις αρμόδιες πολεοδομικές αρχές και το ΥΠΕΧΩΔΕ:

- Παρά το γεγονός ότι τα εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια εξακολουθούν να ισχύουν, οι ελλείψεις που έχουν διαπιστωθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες, καθώς και τα νέα νομικά και πραγματικά δεδομένα καθιστούν πλέον αναγκαία την αναθεώρηση των σχεδίων πριν από την εφαρμογή τους.
- Η υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού στους προαναφερόμενους οικισμούς που γεινιάζουν με περιοχή ειδικής προστασίας του Δικτύου Natura 2000 καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση μιας συνολικής και όχι αποσπασματικής προσέγγισης. Η αναθεώρηση της εφαρμογής των ρυμοτομικών σχεδίων θα πρέπει να κινείται στην κατεύθυνση της ήπιας οικιστικής, τουριστικής και οικονομικής

ανάπτυξης των μικρών νησιών, συμμορφούμενη με τη σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας.

- Η ανάγκη αναθεώρησης παλαιών ρυμοτομικών σχεδίων θα πρέπει επίσης να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις νόμιμα θεμελιωμένες προσδοκίες των ιδιοκτητών του πρώην οικοδομικού συνεταιρισμού για την αξιοποίηση της ιδιοκτησίας τους (αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης), ώστε να μη θίγει τα δικαιώματα ιδιοκτησίας των πολιτών.

ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Υπαίθριοι χώροι φιλοξενίας πολιτιστικών ή κοινωνικών εκδηλώσεων

Το 2009 απασχόλησαν τον ΣτΠ ζητήματα που αφορούν τη διεξαγωγή πολιτιστικών εκδηλώσεων σε υπαίθριους χώρους ή σχετίζονται με τη λειτουργία υπαίθριων χώρων φιλοξενίας κοινωνικών εκδηλώ-

σεων, κατά τη διερεύνηση των οποίων διαπιστώθηκαν νομικές ασάφειες στο καθεστώς αδειοδότησης, αλλά και λειτουργίας τέτοιων δραστηριοτήτων. Τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις δραστηριότητες αυτές αφορούν κυρίως την νχορύπανση, τις υποδομές υγιεινής και ασφάλειας για το κοινό και άλλα θέματα υγειονομικής φύσης.

Ενδεικτικές υποθέσεις

❖ Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε διαμαρτυρία πολιτών σχετικά με τη λειτουργία του χώρου πολιτιστικών εκδηλώσεων «Τεχνόπολις» του Δήμου Αθηναίων. Οι πολίτες διαμαρτυρήθηκαν για τις οχλήσεις και την νχορύπανση από τις υπαίθριες μουσικές εκδηλώσεις στον χώρο, οι οποίες συχνά λαμβάνουν χώρα σε ώρες κοινής ησυχίας.

Ο ΣτΠ ζήτησε τις απόψεις της υπηρεσίας της πολεοδομίας του δήμου, αλλά και της Υγειονομικής Υπηρεσίας της Νομαρχίας Αθηνών. Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι η διάθεση του χώρου για τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων ήταν σύμφωνη με τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης του ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου, διαπιστώθηκαν όμως προβλήματα νχορύπανσης κατά τις νυχτερινές ώρες από την αρμόδια υγειονομική υπηρεσία. Το σημαντικότερο, ωστόσο, ζήτημα που αναδείχθηκε είναι η ασάφεια της νομοθεσίας ως προς τη ρύθμιση υπαίθριων μουσικών ή άλλων συναφών εκδηλώσεων μέσα στον οικιστικό ιστό.

Η υγειονομική υπηρεσία υποστήριξε ορθά ότι θα πρέπει να εφαρμοστούν κατ' αναλογία οι ρυθμίσεις περί αδειοδότησης κινηματογράφων και άλλων θεαμάτων, δεδομένου ότι ένας συναυλιακός χώρος συνάθροισης κοινού, έστω και υπαίθριος, θα πρέπει να διαθέτει επαρκείς υποδομές και εγκαταστάσεις υγιεινής και ασφάλειας. Η δημοτική επιχείρηση δεν είχε λάβει ποτέ τέτοια άδεια.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διατύπωσε την άποψη ότι η πάγια χρήση του εν λόγω χώρου για μουσικές ή άλλες συναφείς εκδηλώσεις χωρίς άδεια από την αρμόδια επιτροπή κινηματογράφων, θεάτρων και θεαμάτων αντίκειται στον νόμο και ζήτησε από τον δήμο να μεριμνήσει άμεσα για τη απόκτηση των προβλεπόμενων αδειών και να μην προβαίνει σε οργάνωση υπαίθριων μουσικών εκδηλώσεων και θεαμάτων προτού ολοκληρωθούν οι διαδικασίες λήψης μέτρων για την προστασία των περιοίκων από τις οχλήσεις. Επιπροσθέτως, ο ΣτΠ ζήτησε από

τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας (σήμερα, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και του Υπουργείου Πολιτισμού να μεριμνήσουν για τη νομοθετική ρύθμιση του γενικότερου ζητήματος (υποθέσεις 7981/2006 και 11981/2007).

☛ Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε επίσης υποθέσεις σχετικά με τη λειτουργία υπαίθριων χώρων φιλοξενίας κοινωνικών εκδηλώσεων. Από τη διερεύνηση των σχετικών υποθέσεων, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν ασάφειες στο καθεστώς αδειοδότησης και λειτουργίας τους. Η πλειονότητα αυτών των επιχειρήσεων (κοινώς αποκαλούμενες «κτήματα») λειτουργούν σε ιδιωτικούς υπαίθριους ή ημιστεγασμένους χώρους, που έχουν διαμορφωθεί προκειμένου να μπορούν να φιλοξενούν κοινωνικές εκδηλώσεις (γάμους, βαπτίσεις, δεξιώσεις), κυρίως κατά τους θερινούς μήνες. Στις παραπάνω εκδηλώσεις προσφέρονται φαγητά και εδέσματα, τα οποία είτε έχουν παρασκευαστεί εκτός των χώρων αυτών είτε παρασκευάζονται επί τόπου. Η συστηματικότητα της διοργάνωσης εκδηλώσεων στους χώρους αυτούς δεν αφήνει περιθώριο αμφιβολίας ότι πρόκειται για οργανωμένες επιχειρήσεις και όχι για περιστασιακή διοργάνωση ψυχαγωγικών εκδηλώσεων σε ιδιωτικό χώρο. Ως εκ τούτου, οι παραπάνω επιχειρήσεις θα έπρεπε να υπάγονται στην κατηγορία των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, λαμβάνοντας επιπροσθέτως υπόψη ότι η φορολογική νομοθεσία δεν διαχωρίζει τις επιχειρήσεις αυτές από τις άλλες επιχειρήσεις εστίασης. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας υποστήριξαν ότι οι προαναφερόμενοι στεγασμένοι και υπαίθριοι χώροι διενέργειας εκδηλώσεων δεν συμπεριλαμβάνονται στα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και δεν υφίσταται νομικό πλαίσιο για τον καθορισμό αρμόδιου οργάνου για την έκδοση των οικείων αδειών ίδρυσης και λειτουργίας τους. Αποτέλεσμα του νομοθετικού αυτού κενού είναι το γεγονός ότι δεν εξετάζεται η καταλληλότητα των χώρων αυτών σε ό,τι αφορά την προστασία της δημόσιας υγείας και παράλληλα δεν δίνεται άδεια μουσικών οργάνων. Στην πράξη όμως γίνεται εκτεταμένη χρήση μουσικής, γεγονός που προκαλεί έντονα παράπονα από τους περίοικους και προστριβές. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης αδυνατούν να παρέμβουν, καθώς δεν τους έχει παραχωρηθεί σχετική αρμο-

διότητα. Σε συνέχεια αυτών των διαπιστώσεων, η Αρχή ζήτησε από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας να συμπεριληφθούν οι παραπάνω χώροι στην κατηγορία των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, ώστε να υπαχθούν σε όλες τις διατάξεις που αφορούν τη λειτουργία των εν λόγω καταστημάτων.

Θετική εξέλιξη

Ο αρμόδιος υπουργός, ανταποκρινόμενος στην πρόταση του ΣτΠ, εξέδωσε σχετική υπουργική απόφαση, που συμπλήρωσε την ισχύουσα υγειονομική διάταξη, προκειμένου να ρυθμιστεί το καθεστώς ελέγχου και αδειοδότησης των προαναφερθέντων χώρων, οι οποίοι πλέον αδειοδοτούνται ως στεγασμένοι ή υπαίθριοι χώροι εκδηλώσεων (υποθέσεις 14176/2007 και 10055/2008).

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε αναφορά με την οποία άτομο με αναπηρία διαμαρτυρήθηκε για προβλήματα προσβασιμότητας που αντιμετώπιζε στον χώρο εργασίας του στο Δικαστικό Μέγαρο της Ρόδου. Το συγκεκριμένο ζήτημα είναι κρίσιμο για τη δυνατότητα πρόσβασης όχι μόνον εργαζομένων, αλλά και επισκεπτών με κινητικά προβλήματα σε δημόσια κτίρια που δεν διαθέτουν κατάλληλες υποδομές για ΑμεΑ.

Ο ΣτΠ επισήμανε ότι:

Σύμφωνα με την πολεοδομική νομοθεσία, στα κτίρια που στεγάζονται υπηρεσίες του δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ του ευρύτερου δημόσιου τομέα, κοινωφελείς οργανισμοί, τράπεζες και ανταλλακτήρια τραπεζών, επιβάλλεται να γίνουν οι απαραίτητες διαμορφώσεις για να είναι προσπελάσιμα από άτομα με κινητικά προβλήματα ή να διευκολύνονται τα άτομα με κινητικά προβλήματα κατά την πρόσβαση τους σε αυτά.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από το υπουργείο Δικαιοσύνης (σήμερα Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), ενημέρωση σχετικά με τα μέτρα που σκοπεύει να λάβει σε σχέση με το θέμα της προσβασιμότητας των δικαστικών κτιρίων στα οποία δεν έχουν γίνει οι απαραίτητες αναδιαμορφώσεις, καθώς και για το χρονοδιάγραμμα των ενεργειών του για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας σε όλα τα δικαστικά κτίρια.

Το υπουργείο ενημέρωσε την Αρχή για την προτεραιότητα που δίνεται στη δημιουργία υποδομών προσβασιμότητας των ΑμεΑ στα ιδιόκτητα κτίριά του, καθώς και την πρόβλεψη για ανάλογη κατασκευή στα νεοανεγειρόμενα δικαστικά κτίρια. Σε ό,τι αφορά τα μη ιδιόκτητα κτίρια, σύμφωνα με σχετική οδηγία του υπουργείου, δεν επιτρέπεται η ανανέωση της μίσθωσης ή η μίσθωση νέου κτιρίου, εφόσον δεν διασφαλίζεται με δαπάνη του ιδιοκτήτη η κατασκευή όλων

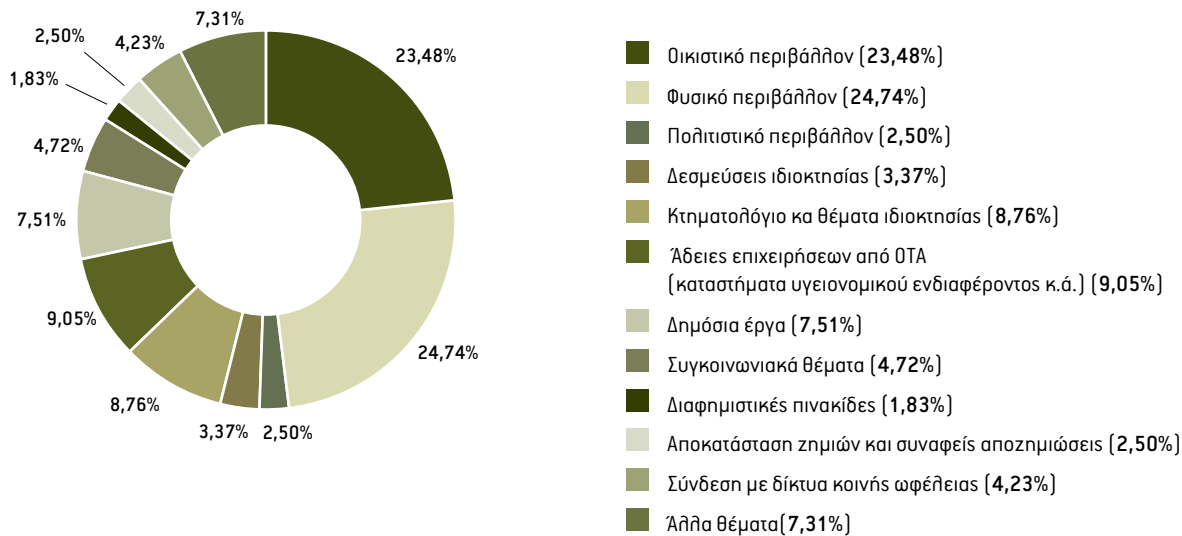
των απαραίτητων υποδομών για την προσβασιμότητα των ΑμεΑ. Επιπροσθέτως, οι υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης επισήμαναν ότι όλες οι προσπάθειες για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας του δικαστικού μεγάρου Ρόδου προσέκρουσαν στις αρνήσεις της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΠΟ, δεδομένου ότι το κτίριο είναι διατηρητέο και ότι το όλο ζήτημα θα διευθετηθεί εν όψει της επικείμενης μεταστέγασης του δικαστικού μεγάρου (υπόθεση 5253/2009).

* Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία (έγγραφα του ΣτΠ, απαντήσεις της διοίκησης, ειδικές εκθέσεις κ.ά.) μπορείτε να βρείτε:

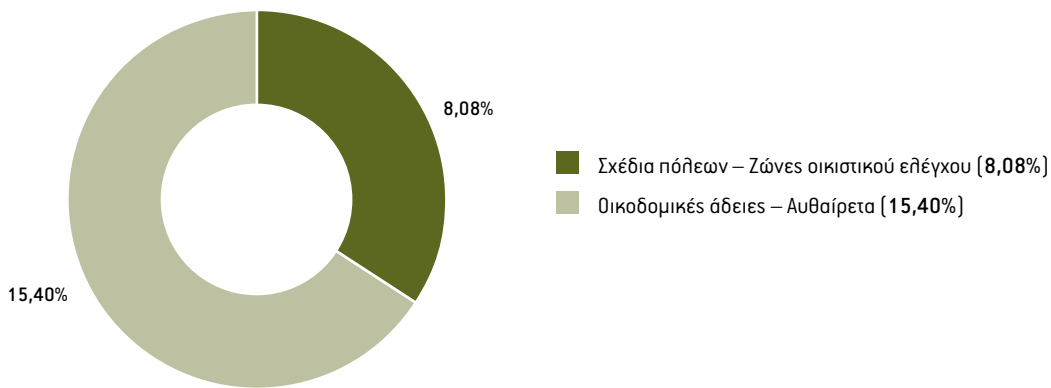
Στην ιστοσελίδα του Συνηγούρου του Πολίτη www.synigoros.gr [Επιλέξτε: Εκθέσεις – Πορίσματα, Κύκλος Ποιότητας Ζωής]

Στην υπο-ιστοσελίδα για το περιβάλλον www.synigoros.gr/perivallon

ΓΡΑΦΗΜΑ 12 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΓΡΑΦΗΜΑ 13 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
(23,48% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ)

ΓΡΑΦΗΜΑ 14 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
 [24,74% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ]

